

Ortaöğretim İngilizce Öğretim Programında Kök Değerlerin Göstergibilimsel Analiz Yöntemi ile İncelenmesi

¹Arman Anıl DÜLGER, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, arman.dulger@tedeskisehir.k12.tr, Türkiye, 0009-0004-7356-3290

Gülçin ÇELİKER ERCAN, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, gceliker@ogu.edu.tr, Türkiye, 0000-0003-2501-9392

MAKALE BİLGİSİ	ÖZET
Geliş : 29.08.2025	Bu araştırma, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2018 yılında yayımlanan Ortaöğretim İngilizce Dersi Öğretim Programı doğrultusunda hazırlanan 9. sınıf İngilizce ders kitabını değerler eğitimi açısından incelemektedir. Bu çalışmanın amacı, Bakanlık tarafından belirlenen adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik olmak üzere on kök değer, ders kitabı görsellerinde hangi düzeyde ve nasıl temsil edildiğini ortaya koymaktır. Araştırma nitel araştırma yöntemleri ile tasarlanmıştır. Verilerin analizi kapsamında görsellerin çözümlenmesinde Charles Sanders Peirce'nin Göstergibilimsel Üçgen Modeli temel alınmıştır. Analiz sonucunda, kitapta yer alan toplam 298 görselin 105'inin söz konusu değerlerle doğrudan veya dolaylı biçimde ilişkili olduğu belirlenmiştir. Temsil edilen değerler arasında sorumluluk, saygı ve vatanseverlik öne çıkarken; adalet ve dürüstlük değerlerinin hiçbir görselde yer almadığı tespit edilmiştir. Bu bulgu, değerlerin görsel temsillerinin dağılımında belirgin bir dengesizlik bulunduğunu göstermektedir. Sonuç olarak, çalışmada İngilizce ders kitaplarında değerler eğitiminin görsel boyutunun daha bütüncül, dengeli ve kapsayıcı bir yaklaşımla yeniden ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda, öğretim materyallerinin değerler eğitimi hedefleriyle daha uyumlu hâle getirilmesi, öğrencilere kazandırılması amaçlanan değerlerin etkili biçimde desteklenmesine katkı sağlayacaktır.
Kabul: 11.12.2025	
Makale türü: Araştırma makalesi	
Atf	Anahtar kelimeler: değerler eğitimi, göstergibilim, İngilizce öğretim programı, doküman analizi Dülger, A. A., & Çeliker Ercan, G. (2025). Ortaöğretim İngilizce öğretim programında kök değerlerin göstergibilimsel analiz yöntemi ile incelenmesi. <i>International Journal of Progressive Studies in Education</i> , 3(2), 1-20. https://doi.org/10.5281/zenodo.18099513

Semiotic Analysis of Core Values in the Secondary School English Curriculum

Arman Anıl DÜLGER, Eskişehir Osmangazi University, arman.dulger@tedeskisehir.k12.tr, Türkiye, 0009-0004-7356-3290

Gülçin ÇELİKER ERCAN, Eskişehir Osmangazi University, gceliker@ogu.edu.tr, Türkiye, 0000-0003-2501-9392

ARTICLE INFO	ABSTRACT
Received: 29.08.2025	This study examines the 9th-grade English coursebook developed within the scope of the 2018 Secondary Education English Curriculum published by the Turkish Ministry of National Education, focusing specifically on its treatment of values education. The research aims to determine the extent to which the ten core values—justice, friendship, honesty, self-discipline, patience, respect, love, responsibility, patriotism, and benevolence—defined by the Ministry are represented through visual elements and the ways in which these representations are constructed. Qualitative research methods were employed and in this research. Charles Sanders Peirce's Triadic Model of Semiotics served as the analytical framework for examining and analyzing the visuals. The analysis revealed that 105 of the 298 visuals included in the coursebook were directly or indirectly related to the identified values. Among these, responsibility, respect, and patriotism were the most frequently represented values, whereas justice and honesty were not represented in any visual. This finding indicates a noticeable imbalance in the distribution of value representations within the visual content of the coursebook. In conclusion, the study highlights the need to reconsider English coursebooks from a more holistic and balanced perspective regarding values education, particularly in terms of visual representation. Ensuring that instructional materials align more consistently with the objectives of values education may contribute to a more effective integration of the targeted values into students' learning experiences.
Accepted: 11.12.2025	
Article type: Research article	
	Keywords: values education, English curriculum, semiotics, document analysis

¹Sorumlu yazar (Corresponding author)

GİRİŞ

Günümüz dünyası baş döndürücü bir hızla küreselleşmekte ve bunun sonuçları da ekonomik, sosyolojik ve psikolojik olarak toplumların mikro ve makro ölçeklerinde hissedilmektedir. Bu etkiler her alanda olduğu gibi eğitim-öğretim süreçlerini de kendi etki alanının içine dâhil etmektedir. Küreselleşme kavramı bir yandan dünya toplumlarının birbirine benzeme, buna bağlı olarak da tek bir küresel kültürün ortaya çıkma süreci, diğer yandan da toplulukların, toplumların kendi farklılıklarını tanımlama, ifade etme süreci olarak kullanılmaktadır (Keyman, 2000, s.1).

Günümüzde, küreselleşme eğilimlerini etkili bir şekilde yönetebilmek için yabancı dil öğrenmenin önemi giderek artmaktadır (Oleksak, 2007). Sınırların neredeyse saydamlaştığı ve kültürlerarası etkileşimin gelişen teknolojiler sayesinde mesafe fark etmeksizin saniyeler içinde gerçekleştiği bir dünyada, iletişimin en güçlü araçlarından biri olan yabancı dilin—özellikle dünyada en çok konuşulan İngilizcenin—önemi her geçen gün daha da belirginleşmektedir. Bu durum, okullarda uygulanan eğitim programlarının da küreselleşmenin etkisiyle yeniden tasarlanmasını kaçınılmaz hâle getirmektedir. Türkiye’de de çağın bilim ve teknolojisini öğrenmek ve üretmek için yabancı dil eğitiminin gerekliliği sıkça vurgulanmış; 1950’lerden sonra ise İngilizce, okullarda zorunlu veya seçmeli olarak %98,4 oranıyla en çok öğretilen yabancı dil hâline gelmiştir (Genç, 1999).

Dünyanın birçok yerinde yabancı dil öğretimi, eğitim programlarının önemli bir parçası olarak uygulanmaktadır (Demirpolat, 2015). Bu durum, hem dünyada hem de ülkemizde yabancı dil—özellikle İngilizce—öğretiminin önemini ortaya koymaktadır. İngilizce öğretiminde, iletişim odaklı bir yaklaşım benimsenmeli; dört beceri (okuma, yazma, dinleme ve konuşma) dengeli bir şekilde geliştirilmelidir. Ayrıca motivasyon, kültürel farkındalık, teknoloji entegrasyonu ve etkili değerlendirme gibi unsurların da bir arada kullanılması gerekmektedir. Farklı ülkelerde yaşayan ve farklı dilleri konuşan insanların giderek daha sık iletişim kurması, sadece okuma ve yazma becerilerinin yeterli olmadığını; dinleme ve konuşma becerilerinin de kazanılması gerektiğini göstermektedir (Çeltik, 2022). Bu unsurların başarılı bir şekilde uygulanması, öğrencilerin dili yalnızca öğrenmelerini değil, aynı zamanda gerçek dünyada aktif bir şekilde kullanmalarını da sağlamaktadır.

Eğitim programlarında, yukarıda belirtilen gerekçelere ek olarak karakter eğitimi, etik eğitimi ve ahlak eğitimi gibi başlıklar altında ele alınan kazanımlardan biri de değerler eğitimidir. Dyer ve Bushell (1996, s.2), “bilginin yanı sıra, küresel eğitimin hedeflerinin giderek daha fazla değerler ve tutumlara vurgu yaptığını” savunmaktadır. Lovat’a göre (2017) eğitim, yalnızca bilgi ve beceri aktarımından ibaret değildir; aynı zamanda bireylerin ahlaki ve etik değerlerinin geliştirilmesini ve karakterlerinin şekillendirilmesini de kapsar. Ünlü pedagoglar, “Eğitimin amacı ne olmalıdır?” sorusuna “ahlaki karakter” yanıtını vermişlerdir (Ekşi, 2003). Bu bağlamda, son 30 yılın eğitim programları incelendiğinde; 1998 ve 2006 yıllarında geliştirilen eğitim fakülteleri lisans programlarının 2018 yılında güncellendiği ve bu güncelleme ile daha önce yer almayan derslerin programa eklendiği görülmektedir. Bu derslerden biri de “Karakter ve Değer Eğitimi” dersidir.

Günümüzde dijitalleşen dünyada bilgiye erişim hızlanmış olsa da, değişen paradigma ile birlikte bilgi tek başına geçerli güç olmaktan çıkmış, bireylerin ahlaki gelişimi ve değer sahibi olmaları önem kazanmıştır (Keyman, 2000). İkinci Dünya Savaşı süreci, değerlerden yoksun bilimin büyük felakete yol açabileceğini göstermiştir. Örneğin, Sigmund Rascher ve Joseph Mengele gibi bilim insanları, etik ve değerlerden yoksun deneyler yaparak insanlığa zarar vermiştir. Bu durum, eğitimin yalnızca akademik odaklı olmaması; aynı zamanda değerleri de içermesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Değerler eğitiminin birey için önemi, eğitimin bireyi bütünsel olarak ele alma gerekliliğinin doğal bir sonucudur (Meydan, 2014). Bu gerekliliğin karşılanması amacıyla Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 18 Temmuz 2017 tarihinde “Müfredatta Yenileme ve Değişiklik Çalışmalarımız Üzerine” başlığıyla yayınladığı bildirisinde değerler eğitime ilişkin on kök değerden bahsetmiştir. Bu değerler şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, özdenetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik (Topal, 2019).

Araştırma kapsamında da ele alınan kök değerlerin tanımları, Millî Eğitim Bakanlığı (2018) tarafından belirlenen kapsamlı çerçeve doğrultusunda şu şekilde açıklanabilir:

- *Adalet*, bireylerin haklarını gözeten ve karar alma süreçlerinde eşitlik ile tarafsızlık ilkelerine dayalı davranışları ifade etmektedir.
- *Dostluk*, bireyler arasında güven, saygı ve samimiyete dayalı pozitif sosyal bağların temelini oluşturmaktadır.
- *Dürüstlük*, bireyin düşünce, duygu ve davranışlarında açıklık, tutarlılık ve doğruluğu esas almasıdır.
- *Öz denetim*, bireyin içsel motivasyonla hareket ederek kısa vadeli hazları erteleyebilme, dikkatini sürdürebilme, dürtülerini kontrol edebilme ve uzun vadeli hedeflerine yönelik davranışları planlayıp uygulayabilme yetisidir.
- *Sabır*, bireyin karşılaştığı zorluklar, gecikmeler ve stresli durumlar karşısında duygusal istikrarını koruyarak dirençli ve kararlı bir şekilde hedeflerine odaklanmasını sağlamaktadır.
- *Saygı*, bireyin kendisine, başkalarına, çevreye ve toplumsal kurallara karşı sorumlu, kabul edici ve özenli bir tutum sergilemesidir.
- *Sevgi*, bireyin diğer bireyler, canlılar ve varlıklarla kurduğu içten ve olumlu duygusal bağıdır.
- *Sorumluluk*, bireyin sosyal yaşama uyum sağlaması, üzerine düşen görevleri yerine getirmesidir.
- *Vatanseverlik*, bireyin ait olduğu topluma ve ülkeye duyduğu bağlılık, sadakat ve hizmet etme arzusunu ifade eder.
- *Yardımseverlik* ise başkalarının ihtiyaçlarını gözeterek, dayanışmayı önceliklendiren ve karşılık beklemezsizin destek olma eğilimidir (MEB, 2018).

Bu araştırma, MEB 2018 Ortaöğretim İngilizce Öğretim Programı'nda tanımlanan on kök değerlerin ders kitaplarındaki görseller aracılığıyla ne ölçüde ve nasıl temsil edildiğini, göstergebilimsel analiz yöntemiyle incelemeyi amaçlamaktadır. Alan yazını incelendiğinde, önceki çalışmaların çoğunlukla ders kitaplarındaki metin içeriklerine odaklandığı, bazı araştırmalarda ise yalnızca belirli metinlerin analiz edildiği görülmektedir (Çapoğlu ve Okur, 2015; Fırat ve Mocan, 2014; Pilav ve Erdoğan, 2016). Ancak görsel materyallerin değer aktarımındaki rolünü doğrudan ele alan ve bunu Peirce'ın göstergebilimsel modeli gibi kuramsal bir çerçeveye bütünleştiren kapsamlı bir çalışmanın bulunmadığı saptanmıştır. Dolayısıyla bu çalışma, ders kitaplarındaki görsel içeriği sistematik, kuramsal ve değer odaklı bir bakış açısıyla değerlendirmesi bakımından alan yazına özgün bir katkı sunmayı hedeflemektedir.

Ders Kitapları ve Değerler

Bireyler, toplumsal kurallar, gelenekler ve görenekler aracılığıyla “iyi-kötü” ve “doğru-yanlış”ı ayırt etmeyi ve kendi ahlâk ilkeleri doğrultusunda bir ölçü edinmeyi öğrenirler (Beill, 2003, s.14). Eğitim-öğretim süreciyle kazandırılan bu ölçüler toplamına ise değer adı verilmektedir.

Değerler eğitiminin temel amacı, bireylere hürriyet, özgürlük ve farklılıklara saygı göstermeyi, işbirliği ve yardımlaşmanın önemini, ayrıca huzurlu bir toplum düzeninin inşasında etkin olmayı öğretmektir. Bu bağlamda, Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından hazırlanan Değerler Eğitimi Uygulama Kılavuzu incelendiğinde, ders kitaplarının yanı sıra Kök Değerler Temalı Etkinlik Kitapları'nın da eğitim ortamlarında uygulanmak üzere hazırlandığı görülmektedir. Bu etkinliklerin amacı, evrensel ve toplumsal değerlere yönelik farkındalığı artırmak ve bu değerlerin öğretim sürecine daha etkin bir şekilde dâhil edilmesini sağlamaktır. Bu yaklaşım, eğitimin yalnızca bilişsel gelişimle sınırlı kalmamasını; öğrencilerin duyguları, tutumları, inançları ve değer sistemleriyle birlikte bütüncül bir şekilde ele alınmasını teşvik etmektedir. Böylece öğretim süreçleri, öğrencilerin yalnızca bilgi düzeyinde değil, aynı zamanda duyuşsal ve davranışsal boyutlarda da gelişimini destekleyen bir yapıya kavuşmaktadır.

Ders kitapları, programın öngördüğü değerlerin bireylere kazandırılmasında önemli bir araç olarak işlev görmektedir. Bu bağlamda, ders kitaplarının programda belirtilen değerler doğrultusunda hazırlandığı ve çeşitli görseller aracılığıyla bu değerlere değişen ağırlıklarda yer verdiği görülmektedir. Ancak, programda önemi sıkça vurgulanan değerlerin ders kitaplarındaki temsiline yeterliliği hâlâ araştırılmaya değer bir konudur. Bu çalışmanın temel amacı, belirtilen program kapsamında hazırlanan ders kitabındaki görsellerin, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen on kök değere ne oranda ve nasıl yer verdiğini ortaya koymaktır. Bu genel amaç doğrultusunda, ders kitabındaki ilgili görsellerin analizinde göstergebilimsel yöntemden faydalanılmıştır.

Göstergebilim

Göstergebilim birçok bilim dalı ile ilişkisi olan, farklı disiplinlerden beslenen ve onları besleyen bir bilimler arası inceleme yöntemidir. Göstergebilim her ne kadar 20. yüzyılda bir bilim dalı olarak kabul görmüş olsa da gösterge kavramı aslında çok daha eski dönemlerde farklı terimlerle ifade edilmiş ve

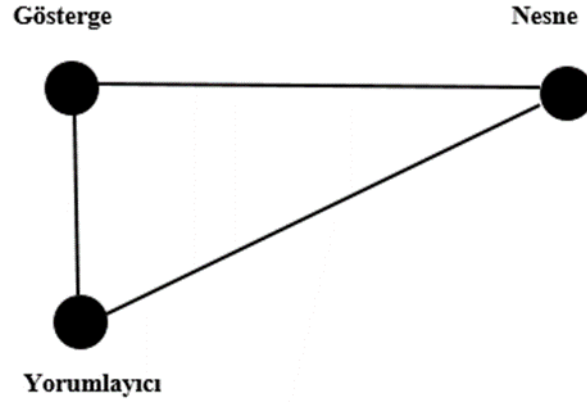
üzerine düşünsel tartışmalar yürütülmüştür (Erkman, 2005, s.47). Tarih öncesi dönemlere ait arkeolojik buluntular ve mağaralardaki duvar resimleri, atalarımızın sembolik düşünme ve göstergeler aracılığıyla iletişim kurma çabası içinde olduğuna dair kanıtlar sunmaktadır. 1900'lü yılların başlarından itibaren yoğun biçimde araştırmalara konu olan bu alan, yalnızca dilsel ifadelerle sınırlı kalmayıp; beden dili, sanat, hitabet, görsel iletişim, medya, mit, anlatı, jestler, göz teması, reklamcılık, mutfak kültürü ve deyim gibi anlam üretiminde rol oynayan pek çok unsuru da kapsayarak oldukça geniş bir çalışma sahasına yayılmıştır. Bu bağlamda, insanın anlam inşasında kullandığı ya da geliştirdiği her türlü araç, bu disiplinin inceleme kapsamına dâhil edilmektedir (Danesi, 2004).

Göstergebilim, işaretlerin ve sembollerin nasıl anlamlandırıldığını inceleyen bir bilim dalıdır (Richards ve Schmidt, 2010). Temel olarak, çevremizdeki göstergelerin anlam üretme süreçlerini ele alır ve bu yönüyle "anlam bilimi" olarak da değerlendirilmektedir. Kavramın kökeni, Eski Yunanca'da "gösterge" ya da "işaret" anlamına gelen semeion sözcüğüne dayanmaktadır. Bu terim, özellikle tıp alanında bir hastalığın belirtisi anlamında kullanılmıştır. Nitekim günümüzde Türkiye'deki tıp fakültelerinde hâlâ "semyoloji" adıyla, hastalık belirtilerinin çözümlenmesini amaçlayan bir ders okutulmaktadır (Pilatin, 2018). Sözlüklerde "işaret teorisi" olarak da tanımlanan göstergebilim, iletişim sistemlerini semboller ve göstergeler aracılığıyla analiz eden bir disiplindir. Göstergebilim, (Fransızca sémiotique ya da sémiologie), göstergelerin yapısını ve işleyişini bilimsel yöntemlerle inceleyen bir alandır (Rifat, 2009). Göstergebilim (semiology) kavramı, işaretleri oluşturan unsurların neler olduğunu açıklamayı ve bu işaretlerin hangi kurallar çerçevesinde işlediğini ortaya koymayı amaçlamaktadır (Saussure, 1985). Bu alanın önemli temsilcileri arasında Ferdinand de Saussure, Charles Sanders Peirce, Roland Barthes ve Louis Pierre Althusser yer almakta olup, her bir araştırmacı kendi yöntem ve modellerini geliştirerek göstergebilim disiplinine farklı açılardan katkıda bulunmuştur.

Bu çalışmada, görsel materyallerin çok katmanlı anlamlarını çözümlenmeye en uygun kuramsal çerçeveyi sunması nedeniyle Charles Sanders Peirce'in Semiyotik Üçgen Modeli tercih edilmiştir. Peirce'in yaklaşımı, göstergeleri ikon, indeks ve sembol olmak üzere üç temel kategori altında sınıflandırması sayesinde, görsellerin hem doğrudan betimsel yönlerini hem bağlamsal ilişkilerini hem de kültürel ve ideolojik çağrışımlarını tek bir analiz süreci içinde değerlendirmeye olanak tanımaktadır. İncelenen veri setinin büyük ölçüde görsel unsurlardan oluşması, Peirce'in modelinin, Saussure'ün daha metin odaklı yaklaşımına veya Barthes'in kültürel mit çözümlenmelerine dayanan yöntemlerine kıyasla çalışmanın amaçlarına daha uygun ve açıklayıcı bir çerçeve sunduğunu göstermektedir. Böylece değerlerin görsel düzlemde nasıl kodlandığı, hangi bağlamsal göstergelerle desteklendiği ve hangi sembolik unsurlar aracılığıyla iletildiği sistematik bir biçimde incelenebilmiştir.

Amerikalı düşünür Charles Sanders Peirce (1839-1914), mantık alanındaki çalışmaları ve özellikle "yüklem mantığı" (predicate calculus) kavramının gelişimine yaptığı katkılarla tanınmakta olup, ayrıca kendi adını taşıyan özgün bir göstergebilimsel analiz yöntemi geliştirmiştir (Johnson-Laird, 2002). Peirce'in modelinde her işaret üç yönlü bir yapıya sahiptir: representamen, object ve interpretant (Parmentier, 1994). Representamen, işaretin biçimsel yönünü; object, işaretin gönderimde bulunduğu

nesne veya kavramı; interpretant ise işaretin alıcı tarafından nasıl yorumlandığını ifade eder (Eriana, 2015). Pierce'ın göstergebilimsel üçgen model şekil 1'de somut bir şekilde örneklendirilerek gösterilmeye çalışılmıştır. Buradaki gösterge (representamen), işaretin fiziksel biçimidir. Örneğin, ders kitabındaki bayrağın görseli. Bu yalnızca bir şekildir; anlam taşıması için diğer iki bileşene ihtiyaç duyar. Modelin diğer ögesi olan nesne (object), göstergenin gönderimde bulunduğu gerçek dünya varlığıdır. Örneğin, görselin işaret ettiği ülke, millet ya da vatan kavramı. Yani görsel, "bu bir bayraktır" demekle kalmaz; bayrağın temsil ettiği soyut kavramlara gönderme yapar. Modeldeki diğer öge olan yorumlayıcı (interpretant) ise gösterge ile nesne arasındaki ilişkinin zihinde ürettiği anlamdır. Örnekte, öğrencinin bayrak görselini "vatan sevgisi", "milli birlik", "kimlik" gibi kavramlarla ilişkilendirmesidir. Yani bu aşamada işaret anlam kazanmaktadır.

Şekil 1. Pierce'ın Göstergebilimsel Üçgeni

Pierce'ın göstergebilimsel üçgen modeline yönelik açıklamalardan ve modeli somutlaştırmaya yönelik örnekten yola çıkarak, bu çalışmada İngilizce dersi öğretim programı kapsamında MEB tarafından hazırlanan 9. Sınıf İngilizce ders kitabındaki görseller programda belirtilen kök değerler bağlamında analiz edilecektir.

AMAÇ

Bu çalışmanın amacı, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2018 yılında yayımlanan Ortaöğretim İngilizce Dersi Öğretim Programı doğrultusunda hazırlanan 9. sınıf İngilizce ders kitabındaki görsel içerikleri incelemektir. Araştırmada, görsellerin Bakanlık tarafından belirlenen on temel değeri temsil etme düzeyleri, Charles Sanders Peirce'ın göstergebilimsel üçgen modeli temelinde değerlendirilmiştir. Bu yaklaşım sayesinde ders kitabındaki görsellerin değerleri nasıl ve hangi boyutlarda yansıttığı sistematik bir biçimde ortaya konulmuştur. Çalışma, ders kitaplarında değerler eğitiminin görsel içeriklerle nasıl desteklendiğini anlamaya yönelik önemli bir boşluğu doldurmaktadır ve eğitim programlarının

geliştirilmesi ile ders materyallerinin değer temelli değerlendirilmesi açısından literatüre özgün bir katkı sunmaktadır.

YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın deseni, çalışma grubu, veri toplama süreci ve elde edilen verilerin analizinde izlenen yöntemler ayrıntılı olarak açıklanmıştır

Araştırma Modeli

Bu çalışmada, nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Çünkü çalışmanın amacı, 9. Sınıf İngilizce ders kitabındaki görsellerin değerleri temsil etme biçimlerini derinlemesine ve bağlamsal olarak anlamaktır. Nitel araştırma yöntemleri, sosyal ve eğitimsel olguların karmaşık yapısını açıklamada, anlam süreçlerini çözümlenmede ve birey veya kurumların perspektiflerini detaylı biçimde incelemede uygun bir çerçeve sunar (Creswell, 2014). Nitel araştırma yöntemleri, genellikle sayısal veriler yerine metin, görüntü veya diğer nitel verileri kullanır. Bu araştırma kapsamında, ders kitabındaki görseller, belirlenen on temel değeri temsil etme düzeyleri açısından analiz edildiğinden, nitel araştırma yöntemi bu çalışmanın amacına uygun bir yöntem olarak değerlendirilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın veri kaynağı olarak Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanmış olan 9. sınıf İngilizce ders kitabı (English Grade 9) seçilmiştir. Dokuzuncu sınıf ders kitabının seçilmesinin gerekçesi, öğrencilerin ortaöğretim sürecinde değerler eğitimi açısından kritik bir dönemde bulunmaları ve kitabın Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 28 Kasım 2022 tarihli ve 95 sayılı kararı doğrultusunda, 2022-2023 eğitim-öğretim yılından itibaren beş yıl süreyle resmi ders kitabı olarak kabul edilmiş olmasıdır. Bu bağlamda söz konusu ders kitabı, güncel, resmi ve değerlerin görsel ile içerik düzeyinde yansımalarını incelemek açısından uygun bir materyal olarak değerlendirilmiştir.

Veri Toplama ve Analiz Süreci

Bu çalışmada veriler, MEB tarafından 2018 yılında yayımlanan Ortaöğretim 9. sınıf İngilizce dersi öğretim programına uygun olarak hazırlanan ders kitabının doküman analizi yöntemiyle incelenmesi yoluyla toplanmıştır. Araştırmanın amacına uygun olarak, öğretim programında tanımlanan on kök değer (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik) görseller üzerinden değerlendirildiği için kitapta yer alan tüm görseller çalışma kapsamına dâhil edilmiştir. Bu doğrultuda ders kitabında bulunan 298 görsel sistematik biçimde taranmış, değerlerle doğrudan veya dolaylı ilişki taşıyan görseller belirlenmiş ve sınıflandırılmıştır. Görsellerin çözümlenmesinde, göstergebilim alanında temel kabul edilen Charles Sanders Peirce'in Üçlü Gösterge Modeli kullanılmıştır. Veri analizi süreci şu aşamalardan oluşmuştur:

- İncelenecek kök değerlerin öğretim programından seçilmesi,
- Ders kitabı kapak sayfasındaki değerlerle ilişkili işaretlerin tespiti,
- Ders kitabı içerisinde ilgili değerlerin geçtiği sayfaların belirlenmesi,

- Ders kitabında yer alan görsellerin Peirce’ın gösterge–nesne–yorumlayıcı üçgeni doğrultusunda çözümlenmesi.

Ders kitabındaki görsellerin Peirce’ın modeli doğrultusunda çözümlenmesi sürecinde, her bir görsel için öncelikle hangi ögenin gösteren olarak kullanıldığı (örneğin bir çocuğun eğilerek büyüğünün elini öpmesi), ardından bu göstergenin hangi kök değerle ilişkilendirildiği (örnekte ‘saygı’ değeriyle) belirlenmiştir. Son olarak değerle ilişkiye dair anlamın nasıl kurulduğu (örneğin, toplumda büyüklerin elini öpmenin saygının bir simgesi olarak görülmesi) ayrıntılı biçimde değerlendirilmiş ve elde edilen bulgular ilgili başlık altında açık şekilde sunulmuştur.

GEÇERLİK VE GÜVENİLİRLİK

Çalışmanın iç geçerliğini artırmak için öncelikle analizde kullanılacak kök değerler, Millî Eğitim Bakanlığı’nın öğretim programında resmî olarak tanımlanan değerler temel alınarak belirlenmiştir. Görsel çözümlenmeleri, Charles Sanders Peirce’ın Üçlü Gösterge Modeli doğrultusunda yürütülmüş; her görsel için gösteren–nesne–yorumlayıcı ilişkisinin açık biçimde tanımlanmasına özen gösterilmiştir. Böylece analiz süreci kuramsal bir çerçeveye dayandırılarak tutarlılık sağlanmıştır. Ayrıca verilerin çözümlenmesi sırasında elde edilen temalar ve değer ilişkileri sürekli karşılaştırmalı analiz yoluyla tekrar gözden geçirilmiş, yorumların tutarlılığı kontrol edilmiştir.

Araştırmanın aktarılabiliğini artırmak amacıyla çalışma süreci ayrıntılı olarak betimlenmiş; ders kitabının seçilme gerekçesi, değerlerin belirlenme ölçütleri, görsel sayıları, analiz aşamaları ve örnek analiz süreci açık biçimde sunulmuştur. Böylece benzer ders kitaplarında aynı yöntemi kullanmak isteyen araştırmacılar için tekrarlanabilir bir çerçeve oluşturulmuştur.

Güvenirliğin sağlanması için kodlama süreci belirli bir şemaya dayandırılmış ve uzman görüşüyle desteklenmiştir. Ayrıca bulgular, bağımsız bir alan uzmanıyla karşılaştırılarak yorumlar arası tutarlılık sağlanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde, İngilizce dersi 9. sınıf ders kitabındaki görseller, Peirce’ın göstergebilimsel üçgen modeli temelinde incelenmiş ve ilgili öğretim programında tanımlanan kök değerlerle ilişkileri belirlenmiştir. Elde edilen bulgular, görsellerin kök değerler kapsamında ilgili başlıklar altında sınıflandırılarak sunulmasıyla aktarılmıştır.

Araştırma kapsamında incelenen ders kitabında yer alan toplam 298 görselin 105’inin doğrudan ya da dolaylı biçimde, MEB tarafından belirlenmiş olan 10 kök değerle ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, ders kitabının değerler eğitimi açısından görsel içeriklerle desteklendiğini göstermektedir. Bununla birlikte, ders kitabındaki görsellerin çoğunluğunun hiçbir kök değerle ilişkilendirilememesi de dikkat çekicidir. Görsellerin temsil ettiği değerlere ilişkin dağılıma bakıldığında, en çok yer verilen değer 48 (%16) görselle sorumluluk olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla 34 (%11) görselle saygı, 23 (%7,7) görselle vatanseverlik, 19 (%6,4) görselle dostluk izlemiştir. Öz denetim ve sevgi değerlerinin

ise her biri 8 (2,7) görselle temsil edilmiştir. Öte yandan, eğitim programında yer almasına rağmen, adalet ve dürüstlük değerlerine ilişkin herhangi bir görsele yer verilmemesi dikkat çekicidir. Bu durum, söz konusu değerlerin öğrencilere görsel materyaller aracılığıyla kazandırılmasında eksiklikler olduğunu düşündürmektedir. Görsellerin değerlerle temsili bakımından dengesiz bir dağılım sergilediği, bazı değerlerin görsel düzeyde yeterince yansıtılmadığı anlaşılmaktadır. Bu dağılıma ilişkin bilgiler detaylı bir şekilde Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Ders kitabındaki görsellerin kök değerlere göre dağılımı

Değerler	Görsel sayısı*	%
Dostluk	19	6,38
Sabır	1	0,34
Saygı	34	11,41
Sevgi	8	2,68
Öz Denetim	8	2,68
Sorumluluk	48	16,11
Vatanseverlik	23	7,72
Yardımseverlik	7	2,35
Adalet	0	0
Dürüstlük	0	0
Herhangi bir değerle ilişkili olmayan	193	65

*Tablodaki toplam görsel sayısının ders kitabındaki toplam görsel sayısından fazla çıkmasının nedeni bazı görsellerin birden fazla değerle ilişkili olmasıdır.

Peirce’ın göstergebilimsel üçgen modeli temelinde incelenen İngilizce 9. sınıf ders kitabındaki görseller, ilgili oldukları kök değerler kapsamında alt başlıklar halinde bu bölümde ayrıntılı bir biçimde sunulmuştur.

Adalet Değerinin Analizi

Araştırma kapsamında incelenen ders kitabında “Adalet” kök değerine ilişkin hiçbir görsele yer verilmediği görülmüştür.

Dostluk Değerinin Analizi

Araştırma kapsamında incelenen ders kitabında, “Dostluk” kök değeri, toplam 15 sayfada (9, 11, 32, 48, 67, 68, 72, 78, 81, 95, 118, 119, 121, 123, ve 126. sayfalarda), 19 görselle temsil edilmiştir.

Ders kitabında dostluk ile ilgili yer alan görsellerin, Pierce’ın göstergebilimsel üçgen modeline göre analizine yönelik bir örnek Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Dostluk ile ilgili görsellerin Pierce’ın modeline göre analizi

Ders Kitabındaki Görsel	Gösteren (Representamen)	Gösterilen (Object)	Yorumlayıcı (Interpretant)
	İki öğrencinin okul koridorunda birbirine gülümseyerek sohbet etmesi	Arkadaşlık, samimiyet ve dostça iletişim kurma durumu	Dostluk değerinin, iletişim ve güven ortamı yoluyla kurulduğu; okulun bir sosyalleşme mekânı olduğu yorumu
	İki Arkadaşın samimiyetle ve güler yüzle telefon görüşmesi	Arkadaşlık, samimiyet ve dostça iletişim kurma durumu	Okul dışında da dostlukların devam ettiği

Dürüstlük Değerinin Analizi

Araştırma kapsamında incelenen ders kitabında “Dürüstlük” kök değerine ilişkin hiçbir görsel yer verilmediği görülmüştür.

Öz Denetim Değerinin Analizi

Araştırma kapsamında incelenen ders kitabında, “Öz Denetim” kök değeri, toplam 6 sayfada (32, 48, 54, 131, 134, 140. sayfalarda), 8 görselle temsil edilmiştir. Öz denetim kök değerinin temsil edildiği görsellere ait örnek ile görselin Pierce’ın gösterebilimsel üçgen modeline göre analizine yönelik bir örnek Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. Öz Denetim ile ilgili görselin Pierce’ın modeline göre analizi

Ders Kitabındaki Görsel	Gösteren (Representamen)	Gösterilen (Object)	Yorumlayıcı (Interpretant)
	Koltukta abur cubur yiyerek televizyon izleyen birey	TV izleme ve atıştırma tüketme eylemi	Bu durum, bireyin kendi davranışlarını kontrol etme, erteleme ve sınırlama becerisinin düşük olduğuna işaret edebilir

Sabır Değerinin Analizi

Araştırma kapsamında incelenen ders kitabında, “Sabır” kök değeri, toplam 1 sayfada (48. sayfada), 1 görselle temsil edilmiştir. Sabır kök değerinin temsil edildiği görsellere ait örnek ile görselin Pierce’ın gösterebilimsel üçgen modeline göre analizine Tablo 4’te yer verilmiştir.

Tablo 4. Sabır ile ilgili görselin Pierce’ın modeline göre analizi

Ders Kitabındaki Görsel	Gösteren (Representamen)	Gösterilen (Object)	Yorumlayıcı (Interpretant)
	Çocuğun dikkatli şekilde satranç hamlesini beklemesi ya da düşünmesi	Zekâ, strateji, sabır gerektiren oyun	Oyunun doğası gereği kişinin kendi sırasını beklemesi ve strateji kurarken zamanı iyi kullanması gerekir – bu da sabır davranışıyla doğrudan ilişkilidir

Saygı Değerinin Analizi

Araştırma kapsamında incelenen ders kitabında, “Saygı” kök değeri, toplam 11 sayfada (48, 66 ,67 ,74, 78, 87, 89, 91, 96, 102, 129.), 34 görselle temsil edilmiştir. Saygı kök değerinin temsil edildiği görsellere ait görsellere ait örnek ile görselin Pierce’ın göstergebilimsel üçgen modeline göre analizine Tablo 5’te yer verilmiştir.

Tablo 5. Saygı ile ilgili görselin Pierce’ın modeline göre analizi

Ders Kitabındaki Görsel	Gösteren (Representamen)	Gösterilen (Object)	Yorumlayıcı (Interpretant)
	Çocuğun eğilerek büyüğünün elini öpmesi	Saygı gösterme davranışı	Toplumda el öpme; büyüklere, özellikle yaşlılara ve aile büyüklerine saygının simgesidir, ayrıca karşılıklı sosyal ilişkiyi, geleneği ve değer aktarımını temsil eder; büyüklerin bu davranışı kabullenmesi ve küçüklerin uygulaması kültürel sürekliliğe işaret eder

Sevgi Değerinin Analizi

Araştırma kapsamında incelenen ders kitabında, “Sevgi” kök değeri, toplam 7 sayfada (39, 51, 67, 98, 118, 121, 126.), 8 görselle temsil edilmiştir. Sevgi kök değerinin temsil edildiği görsellere ait örnek ile görselin Pierce’ın göstergebilimsel üçgen modeline göre analizine Tablo 6’da yer verilmiştir.

Tablo 6. Sevgi ile ilgili görselin Pierce’ın modeline göre analizi

Ders Kitabındaki Görsel	Gösteren (Representamen)	Gösterilen (Object)	Yorumlayıcı (Interpretant)
	Açık havada düğün sahnesi, mutlu bir çift ve kutlayan davetliler	Sevgi, bağlılık, birlik	Evlilik, toplumsal olarak sevgiye dayalı bir birlikteliği sembolize eder; toplu kutlama ise ortak sevgi ve destek duygusunu simgeler

Sorumluluk Değerinin Analizi

Araştırma kapsamında incelenen ders kitabında, “Sorumluluk” kök değeri, toplam 17 sayfada (16, 32, 48, 54, 57, 62, 64, 91, 96, 102, 103, 105, 108, 111, 112, 113, 116.), 48 görselle temsil edilmiştir. Sorumluluk kök değerinin temsil edildiği görsellere ait örnek ile görselin Pierce’ın göstergebilimsel üçgen modeline göre analizine Tablo 7’de yer verilmiştir.

Tablo 7. Sorumluluk ile ilgili görsellerin Pierce’ın modeline göre analizi

Ders Kitabındaki Görsel	Gösteren (Representamen)	Gösterilen (Object)	Yorumlayıcı (Interpretant)
	“Save Environment” yazısı, doğa unsurları (ağaçlar, yapraklar, su, geri dönüşüm sembolleri)	Çevresel sorumluluk davranışları	Yapılan eylemler sorumluluk değerini doğrudan gösterir: çevreyi korumak bireysel ve toplumsal bir görevdir

Vatanseverlik Değerinin Analizi

Araştırma kapsamında incelenen ders kitabında, “Vatanseverlik” kök değeri, toplam 9 sayfada (18, 25, 65, 74, 77, 89, 91, 126, 129.), 23 görselle temsil edilmiştir. Vatanseverlik kök değerinin temsil edildiği görsellere ait örnek ile görselin Pierce’ın göstergebilimsel üçgen modeline göre analizine Tablo 8’de yer verilmiştir.

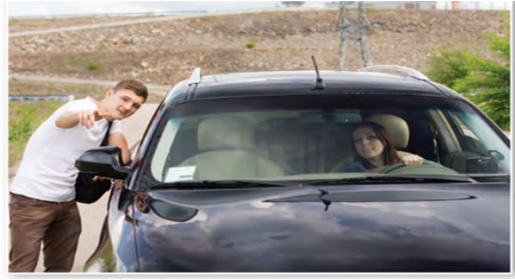
Tablo 8. Vatanserverlik ile ilgili görsellerin Pierce’ın modeline göre analizi

Ders Kitabındaki Görsel	Gösteren (Representamen)	Gösterilen (Object)	Yorumlayıcı (Interpretant)
	Şehit asker Ömer Halisdemir	Vatanserverlik, direniş, demokrasi mücadelesi	Toplum belleğinde Ömer Halisdemir, vatan uğruna hayatını feda eden bir sembol olarak yerleşmiştir ve vatanserverliğin sembollerinden biridir.

Yardımserverlik Değerinin Analizi

Araştırma kapsamında incelenen ders kitabında, “Yardımserverlik” kök değeri, toplam 8 sayfada (23, 48, 103, 105, 108, 111, 112, 113.), 23 görselle temsil edilmiştir. Yardımserverlik kök değerinin temsil edildiği görsellere ait örnek ile görselin Pierce’ın göstergibilimsel üçgen modeline göre analizine Tablo 9’da yer verilmiştir.

Tablo 9. Vatanserverlik ile ilgili görsellerin Pierce’ın modeline göre analizi

Ders Kitabındaki Görsel	Gösteren (Representamen)	Gösterilen (Object)	Yorumlayıcı (Interpretant)
	Bir kişinin diğer kişiyi eliyle yön göstererek adres tarif etmesi	İlgi gösterme, cevap verme, zaman ayırma	Görsel, yardımlaşma anını doğrudan yansıtarak somut bir yardım davranışını gösterir. Yardıma ihtiyaç duyana karşılıksız destek verme.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Elde edilen bulgular, değerler eğitiminin ders kitapları aracılığıyla desteklenmeye çalışıldığını göstermektedir. En çok temsil edilen değerlerin sırasıyla “sorumluluk”, “saygı”, “vatanserverlik” ve “dostluk” olduğu tespit edilmiştir. Buna karşın, “adalet” ve “dürüstlük” gibi eğitim programlarında önemle vurgulanan bazı değerlerin görsellerde hiçbir şekilde temsil edilmemesi dikkat çekicidir. Bu durum, değerler eğitimi kapsamında hedeflenen bütüncül yaklaşımın kitap içeriklerine tam olarak

yansıtılmadığını ortaya koymaktadır. Görseller aracılığıyla sunulan değerlerin dağılımında belirgin bir eşitsizlik olduğu, bazı değerlerin diğerlerine oranla daha fazla temsil edildiği, bazılarının ise yer verilmediği görülmektedir. Değerlerin yalnızca varlığı değil, nasıl ve ne kadar temsil edildiği de öğrencilere hangi davranışların önemli olduğu yönünde mesajlar verir. Özellikle “adalet” ve “dürüstlük” gibi bireysel ve toplumsal yaşamın temelini oluşturan değerlerin dışlanması, öğrencilerin değer algısında boşluklar yaratabilir (MEB, 2018).

Bu bağlamda, öğretim materyalleri hazırlanırken tüm kök değerlere dengeli biçimde yer verilmesi önem arz etmektedir. Görsel içeriklerin değer aktarımı açısından taşıdığı potansiyel dikkate alındığında, bu içeriklerin planlı ve pedagojik bir yaklaşımla tasarlanması gerekmektedir. Özellikle adalet ve dürüstlük gibi temel etik ilkelerin öğrenciler tarafından içselleştirilebilmesi için yalnızca metinler değil, görsel öğeler de etkili bir araç olarak kullanılmalıdır. Bunlara ek olarak, yabancı dil öğretimi özelinde görseller, dilsel anlam üretiminin ötesinde kültürel ve etik mesajların da taşıyıcısı olabilmektedir (Mahasneh & Abdelal, 2022).

Görsel temsillerin pedagojik etkisi yalnızca bilgi aktarımıyla sınırlı değildir; bu temsiller aynı zamanda öğrencinin duygusal ve ahlaki gelişimine katkıda bulunan araçlardır (Lovat, 2017). Bu nedenle görsellerin seçiminde pedagojik niyetin açık olması, her bir değer için kültürel bağlam içerisinde uygun şekilde temsil edilmesi gerekmektedir. Aksi halde, öğrencilerin yalnızca bazı değerleri tanıdığı, diğerlerine ise yabancılaştığı bir öğrenme süreci doğabilir. Bu durum, bireysel değer gelişimi kadar toplumsal bütünleşme açısından da olumsuz sonuçlar doğurabilir (Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, 2022).

Değer temsillerinin kültürel ve evrensel bağlamlarda dengeli bir şekilde sunulması öğrencilerin farklı kültürel bakış açılarını tanımasına katkı sağlayacaktır. Bu yönüyle değerler eğitiminin, yalnızca bireysel değil, toplumsal ve küresel ölçekte olumlu dönüşümlere zemin hazırlayan bir yapı kazanması mümkündür. Temsil edilen değerlerin hem yerel kültürel kodlara hem de evrensel etik ilkelere uygun olması, öğrencilerin çok yönlü değer algısı geliştirmesini destekleyecektir. Bu sayede değerler eğitimi, yalnızca bireysel değil, toplumsal ve küresel ölçekte pozitif etki yaratabilecektir (Rawls, 1999). Sonuç olarak, ders kitaplarında yer alan görsellerin değerler eğitimi açısından taşıdığı potansiyel büyük olmakla birlikte, bu potansiyelin tüm kök değerleri kapsayacak biçimde daha planlı ve dengeli biçimde kullanılması gerekmektedir. Böylece öğrencilerin değer temelli düşünme becerileri gelişecek ve eğitim süreci yalnızca bilişsel değil, aynı zamanda duyuşsal ve etik boyutlarıyla da güçlenecektir.

ÖNERİLER

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular doğrultusunda hem uygulayıcılara hem de karar vericilere şu öneriler sunulmaktadır:

- Ders kitaplarında görsellerin, tüm kök değerleri kapsayacak biçimde planlı ve dengeli şekilde yer alması sağlanmalıdır.

- Özellikle adalet, dürüstlük ve öz denetim gibi eksik değerler için örnek görseller ve senaryolar geliştirilmelidir.
- Gelecek çalışmalarda, görsellerin öğrencilerin değer algısı üzerindeki etkisini ölçmek için nitel ve nicel yöntemlerin birlikte kullanılması önerilmektedir.
- Değerlerin temsil edilmesinde yerel kültürel kodlarla evrensel etik ilkeler arasında denge gözetilmelidir.

Etik Metni

Bu makalede dergi yazım kurallarına, yayın ilkelerine, araştırma ve yayın etiği kurallarına, dergi etik kurallarına uyulmuştur. Makale ile ilgili doğabilecek her türlü ihlallerde sorumluluk yazara aittir.

Yazar Katkı Oranı

Bu araştırmada, yazarların araştırmaya katkı oranı eşittir.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makalenin herhangi bir kurum, kuruluş, kişi ile mali çıkar çatışması yoktur.

Etik Onay

Bu çalışma etik onay gerektirmemektedir.

KAYNAKÇA

- Beill, B. (2003). *İyi çocuk, zor çocuk: Doğru davranışlar çocuklara nasıl kazandırılır?* (Çev. Ed.Yorulmaz C.). Arkadaş Yayınevi.
- Çapoğlu, E., & Okur, A. (2015). Ortaokul 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki şiirlerde yer alan değerler. *Sakarya University Journal of Education, 5(3)*, 90–104.
- Çeltik, H. (2022). Yabancı dil öğretiminde dört temel dil becerisi üzerine bir inceleme çalışması. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum, 11(31)*, 107-131.
- Creswell, J. W. (2014). *Research Design: Qualitative, quantitative and mixed methods approaches* (4th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Danesi, M. (2004). *Messages, signs and meanings: A basic textbook in semiotics and communication*. Canadian Scholars' Press.
- Demirpolat, B. C. (2015). Türkiye'nin yabancı dil öğretimiyle imtihanı: Sorunlar ve çözüm önerileri. *Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA)*, 131, 1–24.
- Dyer, B., & Bushell, B. (1996). World issues or a global perspective?. *LANGUAGE TEACHER-KYOTO-JALT-*, 20, 10-19.
- Ekşi, H. (2003). Temel insani değerlerin kazanılmasında bir yaklaşım: Karakter eğitimi programları. *Değerler Eğitimi Dergisi, 1(1)*, 79–96.
- Erkman, F. (2005). *Göstergebilime giriş*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Eriana, A. (2015). *Peirce's semiotics analysis of icon and symbol on perfume advertisements* (Unpublished doctoral dissertation). State Islamic University Syarif Hidayatullah Jakarta.

- Fırat, H., & Mocan, A. (2014). Türkçe ders kitaplarındaki hikayelerde yer alan değerler. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 183(183), 25-49.
- Genç, A. (1999). İlköğretimde yabancı dil. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 229-307.
- Johnson-Laird, P. N. (2002). Peirce, logic diagrams, and the elementary operations of reasoning. *Thinking & Reasoning*, 8(1), 69-95.
- Keyman, E. F. (2000). Globalleşme söylemleri ve kimlik talepleri: Türban sorununu anlamak. *E. Fuat Keyman ve AY Sarıbay (der.)*, *Global yerel ekseninde Türkiye, İstanbul: Alfa Yayınevi*, 17-38.
- Lovat, T. (2017). Values education as good practice pedagogy: *Evidence from Australian empirical research. Journal of Moral Education*, 46(1), 88-96.
- Mahasneh, A. A., & Abdelal, R. (2022). Resemiotization of illustrations in children's picture books between english and arabic. *Sage Open*, 12(2), 21582440221093364.
- Meydan, H. (2014). Okulda değerler eğitiminin yeri ve değerler eğitimi yaklaşımları üzerine bir değerlendirme. *BEÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(1), 93-108.
- MEB, (2018). *İngilizce Dersi Öğretim Programı (İkoku ve Ortaokul 2-8 sınıflar)*. Ankara.
- Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü. (2022, Haziran 1). *Değerler eğitimi etkinlik kitabı*.
- Oleksak, R. (2007). Ensuring America's place in the global economy by building language capacity in the schools. *Foreign Language Annals*, 40(1), 5.
- Parmentier, R. J. (1994). *Signs in society: Studies in semiotic anthropology*. Indiana University Press.
- Pilatin, Ü. (2018). Din kültürü ve ahlak bilgisi 8. sınıf ders kitabında yer alan değerlerin göstergebilimsel analizi. *Batman Üniversitesi İslami İlimler Hakemli Dergisi*, 2, 54-71.
- Pilav, S., & Erdoğan, Ş. (2016). Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki bilgilendirici metinlerin değer iletimi açısından incelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 45(210), 351-371.
- Rawls, J. (1999). *A theory of justice: Revised edition*. Harvard University Press.
- Richards, J. C., & Schmidt, R. (2010). *Longman dictionary of language teaching and applied linguistics (4th ed.)*. Pearson Education Limited.
- Rifat, M. (2009). *Gösterge bilimin ABC'si*. İstanbul: Say Yayınları.
- Saussure, F. (1985). *Genel dilbilim dersleri*. (Çev: Berke Vardar). Ankara: Birey ve Toplum Yayınları.
- Topal, Y. (2019). Değerler eğitimi ve on kök değer. *Mavi Atlas*, 7(1), 245-254.

EXTENDED ABSTRACT

INTRODUCTION

Globalization has reshaped educational processes by intensifying intercultural interaction and accelerating access to information, thereby increasing the importance of foreign language education—particularly English—within contemporary curricula (Oleksak, 2007; Genç, 1999; Demirpolat, 2015). Effective English instruction requires a communicative approach that balances the four skills and integrates motivation, cultural awareness, technology, and assessment (Çeltik, 2022). Alongside

cognitive development, recent curricular reforms emphasize character and values education, as scholars argue that education also involves moral and ethical formation (Dyer & Bushell, 1996; Lovat, 2017). In this context, the Ministry of National Education (2018) identified ten core values to be cultivated in schools.

This study investigates how these core values are represented in visual materials within the 2018 Secondary Education English Curriculum textbooks, using Peirce's semiotic model. Existing research has primarily focused on textual analysis, and no comprehensive study has examined visual representations of values through a semiotic framework (Çapoğlu & Okur, 2015; Fırat & Mocan, 2014; Pilav & Erdoğan, 2016). The study therefore offers an original contribution by systematically analyzing value transmission through textbook visuals.

Individuals learn to distinguish between “right and wrong” and “good and bad” through social norms, traditions, and customs, gradually forming moral criteria that guide their behavior (Beill, 2003, p. 14). The set of such criteria acquired through education is referred to as values. The primary aim of values education is to cultivate respect for freedom and diversity, promote cooperation and mutual assistance, and encourage individuals to contribute to a harmonious social order. The Ministry of National Education's Values Education Implementation Guide shows that, in addition to textbooks, activity books themed around core values have been produced to enhance students' awareness of universal and societal values and to integrate these values more effectively into instruction. This approach emphasizes a holistic view of education that includes not only cognitive development but also emotional, attitudinal, and behavioral dimensions.

Textbooks constitute a key tool for transmitting the values outlined in the curriculum, and they incorporate these values to varying degrees through visual materials. However, the adequacy of such representations remains an open question. The present study therefore examines the extent and manner in which the visuals in the textbook prepared under the 2018 curriculum reflect the ten core values defined by the Ministry of National Education. A semiotic analytical framework is employed to evaluate these visual representations.

Semiotics is an interdisciplinary method that investigates how signs and symbols produce meaning, with historical roots predating its recognition as a scientific field in the 20th century (Erkman, 2005). It encompasses not only linguistic signs but also visual communication, gestures, media, myths, and other cultural forms that contribute to meaning-making (Danesi, 2004). Defined as the study of signs and their functions (Richards & Schmidt, 2010), the field draws on foundational work by Saussure, Peirce, Barthes, and Althusser, each offering distinct theoretical models.

This study adopts Charles Sanders Peirce's triadic model—representamen, object, interpretant—because it provides the most suitable analytical framework for decoding multilayered meanings in visual materials. Peirce's classification of signs into icons, indices, and symbols enables a systematic examination of their descriptive features, contextual references, and cultural associations. Compared with Saussure's text-focused approach or Barthes's myth analysis, Peirce's model aligns more

effectively with the predominantly visual dataset of this research, allowing a structured analysis of how values are visually encoded and interpreted.

PURPOSE OF THE STUDY

The purpose of this study is to analyze the visual content of the 9th-grade English textbook prepared in line with the 2018 Secondary Education English Curriculum of the Ministry of National Education. The visuals were evaluated through Charles Sanders Peirce's semiotic triadic model to determine the extent to which they represent the ten core values defined by the Ministry. This approach enabled a systematic identification of how and in what dimensions the textbook visuals reflect these values. The study addresses a significant gap in understanding how values education is supported through visual materials and offers an original contribution to the literature on curriculum development and value-based evaluation of instructional resources.

METHODOLOGY

This study adopts a qualitative research design, as its aim is to understand in depth and in context how the visuals in the 9th-grade English textbook represent values. Qualitative methods are considered appropriate for explaining the complex nature of social and educational phenomena and for analyzing meaning-making processes through non-numerical data such as texts and images (Creswell, 2014). Since the study focuses on how textbook visuals reflect ten predefined core values, a qualitative approach is deemed suitable for the research purpose.

The data source of the study is the 9th-grade English textbook (English Grade 9) prepared by the Ministry of National Education. This textbook was selected because 9th grade represents a critical period for values education in secondary schooling, and because the book was officially approved by the Board of Education and Discipline (decision dated 28 November 2022, no. 95) as an authorized textbook for five years starting from the 2022–2023 academic year. In this respect, it is a current and official material that allows the examination of how values are reflected at both visual and content levels.

Data were collected through document analysis of the textbook prepared in line with the 2018 Secondary Education English Curriculum. Since the ten core values defined in the curriculum (justice, friendship, honesty, self-control, patience, respect, love, responsibility, patriotism, and helpfulness) were examined through visuals, all images in the book were included in the study. Accordingly, the 298 visuals in the textbook were systematically scanned, and those directly or indirectly related to the values were identified and classified. In the analysis of these visuals, Charles Sanders Peirce's Triadic Sign Model—considered a foundational framework in semiotics—was used. The analysis process comprised the following steps: (1) selecting the core values from the curriculum, (2) identifying value-related signs on the book cover, (3) determining the pages where the relevant values appear, and (4) analyzing each visual according to Peirce's representamen–object–interpretant triad. For each visual, the sign used as representamen (e.g., a child bending to kiss an elder's hand), the core value associated with this sign (e.g., respect), and the way meaning is constructed in the cultural context (e.g., hand-kissing as a socially

accepted symbol of respect for elders) were systematically examined, and the findings were reported under relevant thematic headings.

In this section, the visuals from the 9th-grade English textbook were analyzed using Peirce's semiotic triadic model, and their relationships with the core values defined in the curriculum were identified. The findings are presented by classifying the relevant visuals under the corresponding value categories.

FINDINGS

Out of 298 visuals examined in the textbook, 105 were found to be directly or indirectly related to the ten core values specified by the Ministry of National Education. This indicates that the textbook incorporates visual support for values education. However, the majority of visuals showed no association with any core value, revealing a notable imbalance. Responsibility was the most frequently represented value with 48 visuals (16%), followed by respect with 34 (11%), patriotism with 23 (7.7%), and friendship with 19 (6.4%). Self-control and love were each represented by 8 visuals (2.7%). Despite their prominence in the curriculum, no visuals depicting justice or honesty were identified. This absence suggests a significant gap in the visual transmission of these values. Overall, the distribution shows that some values are emphasized visually, while others are underrepresented or omitted entirely.

DISCUSSION AND CONCLUSION

The findings indicate that the textbook attempts to support values education through visual materials, with responsibility, respect, patriotism, and friendship being the most frequently represented values. However, the complete absence of visuals depicting justice and honesty—despite their prominence in the curriculum—reveals a significant imbalance and shows that the intended holistic approach to values education is not fully reflected in the textbook. Such uneven representation may shape students' perceptions of which values are emphasized or neglected, potentially creating gaps in their moral understanding.

Given the pedagogical significance of visuals, it is essential that all core values be represented in a balanced and intentional manner. Visuals in foreign language instruction not only aid linguistic comprehension but also convey cultural and ethical meanings (Mahasneh & Abdelal, 2022). Their influence extends beyond cognitive learning to emotional and moral development (Lovat, 2017), making their careful selection crucial. Insufficient or inconsistent representation of certain values may lead students to internalize only a limited subset of the value framework, hindering both individual development and broader social cohesion. Ensuring that visual depictions reflect both local cultural norms and universal ethical principles can enrich students' value awareness and foster constructive global and societal engagement. Overall, while visuals hold substantial potential for enhancing values education, this potential must be used more systematically and evenly to strengthen learners' cognitive, affective, and ethical growth.

RECOMMENDATIONS

Based on the findings obtained in this research, the following recommendations are offered for both practitioners and policymakers:

- Visuals in textbooks should be planned and organized in a balanced manner to encompass all core values.
- Sample visuals and scenarios should be developed especially for underrepresented values such as justice, honesty, and self-control.
- Future studies are encouraged to use both qualitative and quantitative methods to measure the impact of visuals on students' value perceptions.
- A balance should be maintained between local cultural codes and universal ethical principles in the representation of values.